

Orijinal Kaynak: Dong, Jinyu. (2014). Study on Gender Differences in Language Under the Sociolinguistics. *Canadian Social Science*, 10(3), 92-96. DOI: 10.3968/4602

Atıf Şekli: Dong, Jinyu. (2021, Mayıs 11). Dildeki Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Sosyal Dilbilim Çalışması (Tolga Şahin, Çev.). *Sosyal Bilimler*, sosyalbilimler.org/dil-cinsiyet-farklilikgi

Dildeki Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Sosyal Dilbilim Çalışması

Jinyu Dong
Türkçesi: Tolga Şahin

İnsanlar dili bir tek yaratmakla kalmamış üstüne kullanmıştır. Bu sebeple, dilbilim üzerine olan çalışmalar sadece semboller üzerine değil; mümkün olduğunca insanlara odaklanmalıdır. İnsanlar arasındaki en dikkate değer farklılık ise cinsiyettir. Yani, sadece fizyolojik değil psikolojik olarak da farklı cinsiyetlere sahip olan insanlar kendi cinsiyet özelliklerine ayrılan dili kullanırlar ki bu dildeki cinsiyet farklılığını ön plana çıkarır. Dildeki cinsiyet farklılıklarını ve bunun sosyal kaynaklarını analiz edip, incelerken; dildeki cinsiyet farklılıklarının belirgin olduğu sonucuna varabiliriz.

Giriş

Sosyal dilbilim basitlik ve karmaşıklığın iki açısı olarak tanımlanabilir. Daha da basite indirgemek gerekirse, toplum dilbiliminin [*sociolinguistics*] ana içeriği dil ve toplum arasındaki ilişkidir. Özellikle, dilin yapısı ve sosyal içeriği incelemek olarak da söylenebilir. Bunların arasındaki etkileşim ve tesir ile toplum dilbilimciler çeşitli sosyokültürel fenomenleri analiz etmeye çalışır ve farklı söylem davranışlarını keşfeder. Toplum dilbiliminin kapsamı ise genellikle dil ve toplum arasındaki ilişki ile açıklanır. Çalışmanın bakış açısına göre, kabaca ikiye ayrılabilir: (toplum dilbiliminin) mikro kozmik ve makro kozmik kademeleri. Bu sınıflandırma ise disiplinler arası mahiyete göre yapılmıştır. Makro, sosyolojinin toplum odağına; mikro ise dilbilimin perspektifine kasteder ki dilbilim fenomenine odaklanmasından dolayı sosyal faktörler mikronun türev içeriklerindedir. Toplum dilbilimi dilin analizi ve disiplinler arası çalışmaları için yeni bakış açıları ve analiz yöntemleri kullanmıştır ve toplum dilimi anlamına büyük derecede zenginleştirmiştir. Bu zenginleşme ise dilin doğasını anlamamıza dile karşı olan sembolik “fildişi kulesi” çalışmalarını değiştirerek; toplum dilbilimi fenomenin anlayışını ve sosyal problemlerinin anatomisini genişleterek oldukça yardımcı olmuştur. Yani, oldukça önemli olan bir araştırma değeri vardır.

1. Dil ve Cinsiyet

Dil, soyut düşünme ve algılama açısından bir sembol sistemi olarak vardır ve nesnel dünyayı tanımlama kalıbını ve yöntemini ortaya çıkarır. Başka bir perspektiften ise, dil sisteminin ve yapısının farklılığı, bizlerin dünyayı farklı anlayışlarını yansıtmıştır. Dahası, tarihsel ve kültürel mirasın bir parçası olan dilin kullanımı sırasında kültürel geleneklerin oluşumu, medeniyetin gelişimi, ulusal ruhun oluşumu ve sosyal yaşamın gelişimi gibi algılar yansıtılır. Somut sosyal bağlamın kullanımında olan süreç değişikliği ve belirli durumların kullanımı sırasında bu durumları panoramik bir şekilde inceleyebilirsek, sosyal dilbilimin araştırması olan dilbilim teorisi sürecinin keşfi daha geniş bir noktada incelenebilir.

Dil ve cinsiyet farklılığı çalışmalarında Leonard Bloomfield, McConnell-Ginet, Hass, Zhao Yuanren ve dahası gibi dilbilimciler yer aldılar. Çalışma süresince şöyle bir sonuca vardılar: Erkekler ve kadınlar farklı içeriklerde farklı seviyelerde olan fonoloji (sesbilim), kelime bilgisi, dilbilgisi ve sözdizimi (sentaks) seçeneklerini kullandılar. Eckert ve McConell-Ginet (2003), geleneksel toplumsal faktörler sebebiyle erkeklerin daha yüksek sosyal statüsünün olduğunu ve bunun da konuşmalarda erkeklerin daha ayrıcalıklı olduğunu öne çıkardı. Ayrıca, cinsiyet ve dil arasındaki etkileşimi açıklamaya çalıştılar. Çinli dilbilimci Chen Songcen, yaş faktörünü göz önünde tutarak, dil kullanımı sırasında ortaya çıkan cinsiyet ve yaş farklılıklarına dikkat çekti. Bunların görünümü insanların sosyalleşme uzaklığından ya da iletişim güçlüğünden değil; farklı yaş ve cinsiyette olan konuşan kişilerin sosyal-psikolojik faktörlerden kaynaklandığını belirtmiştir. Bir araştırmaya göre, Pekin’de aynı meslekte olan yabancıların arasında cinsiyetten kaynaklanan selamlama farklılığı olduğu keşfedilmiştir. Dahası, araştırma sonuçları gençlerin ve yaşlıların diksiyon ve muhabbet alışkanlıklarının oldukça farklı olduğunu göstermiştir. Farklı cinsiyet ve yaş dillerin çeşitliliğine yol açar ve iki farklı sebep buna gösterebilir: Birincisi; geleneksel sosyal statü farklı olduğunda, kişilerin akli durumu da farklı olur. İkincisi; erkekler ve kadınlar toplumda farklı rollere sahiptir. Sosyal aktivitelere katılımları ve toplumdaki aktivitelerin genişlik çerçevesi de oldukça farklıdır ve tüm bu değişkenler (faktörler) dilin çeşitliliği ile sonuçlanır.

Dil-cinsiyet farklılığı her zaman karışık bir konu olmuştur. Dildeki cinsiyet farklılıkları sadece dilbilimsel bir fenomen olarak algılanmamıştır aynı zamanda sosyal bir fenomen olarak da varsayılmıştır ve dilbilim ile sosyal dilbilimin popüler bir konusu olmuştur. Çeşitli ülkelerden dilbilimciler cinsiyetin farklılığının sebebini açıklamak için dil kullanımı fenomenindeki cinsiyet değişikliklerini kullanarak önemli olan birçok keşif yapmıştır. Dilde bahsedilen cinsiyet farklılıkları; toplum, kültür, gelenek ve dil kullanıcılarındaki diğer değerleri göz önüne alarak öne sürülen bir dil fenomenidir. Bu fenomenin zengin kültürel arka planı, tarihsel çağrışımları ve derin bir sosyal realitesi vardır ki bu sosyal realite; sosyal psikoloji, halk psikolojisi ve sosyal ve kültürel değer oryantasyonu gibi konuları

beraberinde yansıtır. Cinsiyet farklılıklarının akademik görünürlükleri oldukça önemlidir ve sosyal dilbilimde oldukça değerli bir uygulama alanıdır. Bu alan araştırma ufukumuzu genişletir, “üniversal (evrensel) dil yasası”nı algılamamızı derinleştirir ve aynı zamanda dil gelişiminin içsel faktörlerini daha iyi açıklamaya yardımcı olur. Dil yapısı olarak bakıldığında cinsiyet farklılığı, cinsiyet ve dilin ilişkisini ortaya çıkarır. Dil, cinsiyet ve cinsiyet farklılığın tarafsız varoluşu arasındaki etkileşim cinsiyet-dil kullanıcıları arasındaki ayrımı gözetirken; dildeki cinsiyet farklılığı fenomeni, farklı dil kullanıcılarının sosyokültürel yaşamdaki yeni gereksinimlerini ve imkânlarını destekler ve bunları artırır. Dildeki cinsiyet farklılıkları mutlak ve nispi olmak üzere ikiye ayrılabilir. Sosyal dilbilim ise çoğunlukla nispi cinsiyet dil ayrımına odaklanır. Genel olarak, nispi cinsiyet farklılığı, erkek ve kadının aynı dil ya da aynı dilin farklı bir diyalektini kullanırken farklı kişilik özellikleri gösterdikleri ve genellikle cinsiyetin farklı türlerine göre şekillendikleri anlamına gelir.

2. Dil-Cinsiyet Farklılığının Sosyal Kökeni

Dil fenomenindeki cinsiyet farklılıkları tesadüfi değildir. Derin toplumsal bir kökene dayanırlar. Cinsiyet değişiklikleri toplumsal hayatın ve insan farklılığının temel durumlarından ve dil farklılığı fenomeninde oldukça tarihsel bir köken olduğunu yansıtır. Kadın ve erkek farklı statülerdir ve farklı roller oynarlar bu sebepten dolayıdır ki farklı hakları ve görevleri vardır.

Sosyal dilbilimle ilgilenen araştırmacılar dil-cinsiyet farklılığı hakkında sosyal yapı, tutarlılık ve haklar gibi bakış açılarıyla farklı fenomenler açıklar. Dil oluşumundaki ayrımın erkeklerin ve kadınların sosyal statüdeki eşitsizliklerinden kaynaklandığını düşünürler. Bin yıldır süregelen “kadınların evde, erkeklerin dışarıda” olması gerektiği gibi geleneksel görüşler insanlar arasında baskındı. Bundan dolayı erkekler statü ve güç konusunda dominant olarak görüldü/görülüyor. Erkekler ev dışındaki dış dünyayı yönetip, aile için para kazanmaya giderken, kadınlar ise zayıf ve aile için aktiviteler yapması gereken varlıklar olarak düşünülüyordu. Antik Çin’deki “üç itaat, dört ahlak” görüşü tam olarak bu sosyal statüyü yansıtıyor. Kadınların görevi kocalarına ve çocuklarına hizmet etmek, kayınvalide ve kayınbabalarına bakmak, ev işi yapmak ve sosyal aktivitelerde yer almamaktan ibaretti. Bundan dolayı, Zimmerman erkeklerin toplumda mutlak otoritesi olduğunu düşünüyordu ki bu da onların kontrolünün toplumdaki konumları ile uygun olduğu anlamına geliyordu. Diğerlerinin sohbetini kesmek sosyal güç ve kontrolcü üstünlük olduklarını göstermenin en net işaretiydi. Aynı şekilde, kadınların küçümsenmesi ve sosyal statüye dayalı olmaları, sohbetlerde bile “yönetilen” konumda olmalarına sebep oluyordu. Kadınlar ve erkeklerin fonetik (ses bilimsel) standartları ve statüleri arasında direkt bir ilişki vardır. Trudgill de böyle düşünerek, kadınların sosyal statüye erkeklerden daha çok dikkat ettiğini ve bunun geçmişte erkeklere ekonomik olarak bağlı olduklarından kaynaklandığına inanır. Alt bir seviyede köleleştirilmiş bir pozisyonda olan kadınlar, toplumda sadece dekoratif bir rol oynuyordu. Çağdaş toplumlarda ise gittikçe artan

sayılarıyla kadınlar ekonomide, politikada ve erkeklerle aynı meslekte uğraştıkları birçok alanda oldukça önemli bir konumdadır. Ancak ilkel toplum psikolojisi hâlâ süregelir ve [bazı] erkekler hâlâ kadınlara ayrımcılık yapar. Kadınların erkeklerden daha aşağıda görüldüğü geleneksel fikirler hâlâ bu kişilere bağlıdır ve bu kişiler dahil bazı insanların akıllarında bulunur. Sosyal statü ve kadınların yüksek gereksinimleri tutarlı değildir ve ağızlarından çıkan en küçük söze bile dikkat etmeyen kadınlar, dalga geçilmeye ya da eleştirilmeye açıktır. Dahası, kadınlar eskiden ev işiyle ilgili olduklarından dolayı sosyal statüleri tanınmaz. Bu sebepten dolayı, yüksek pozisyonlara ulaşmak için farklı yöntemler denemeye mecbur bırakılırlar ki doğru dili kullanmak bu yollardan birisidir.

Sosyokültürel faktörler kişilerin zihniyeti, davranışı, ideolojik hareketleri, dini inançları ve değerleri üzerinde tahmin edilemeyecek kadar bir etkiye sahiptir. Herhangi bir ülke veya bölgenin kültür konseptinden olan insanların farklı cinsiyet rol ve davranışları hakkında değişik tanımlamaları ve beklentileri vardır. Bundan dolayı, geleneksel görüşlerde kadınların dili kibar ve naziktir. Erkeklerin kullandığı dil ise oldukça basite indirgenmiş, kaba ve serttir. Toplumdan kaynaklanan sosyal beklenti, otomatik olarak güçlü bir toplum baskısı hâline gelerek insanların davranışlarını kendilerine ait cinsiyet kalıplarına göre sergilemelerini durumu ortaya çıkaracaktır. Bir çocuk doğduğunda bile toplum bu çocuğun erkek veya kız olmasına göre farklı tepkiler verecektir. İlk olarak cinsiyetlerine göre bir isim verilecek ki bu bebekler fizyolojik ve toplumsal olarak onlara atanmış olan uygun role göre gelişsin. Toplum bir oğlanın, bağımlı olmayan, korkuyu yenmiş ve pasif kalamayan gerçek bir “erkek” olmasını bekler ve pozitif, bağımsız, maceracı bir karakter olarak bu kişileri yetiştirir. Konuşmaları ise “erkekliklerini” gösterir yani kaba konuşan ya da kaba bir şekilde tonlama yapan hatta tutarsız ve mantıksız konuşan bir oğlan toplum tarafından daha çabuk kabul edilir. Bunların tam tersine, kız çocuklarının ise temiz, düzenli ve sessiz olmaları, kibar olduklarının göstergesi olarak kabul edilir ki aynı zamanda erdemli ve yumuşak kalpli olması gerekenlerde yine kız çocuklarıdır. Bu yüzden zarif bir kadın gibi standart telaffuz ve doğru dilbilgisi kuralları ile konuşmaları beklenir. Bu örneklerden anlaşılacağı gibi, kızların konuşmalarının oldukça yüksek beklentiler doğrusunda olduğunu ve özellikle konuşurken yaptıkları her harekete dikkat etmeleri gerektiği anlaşılır. Bahsedilen süreç içerisinde, farklı cinsiyet rolleri, farklı toplumsal ve cinsiyet onaylarına maruz kalırlar. Cinsiyet rol kimliği ve toplumsal halka pozitif bir korelasyona sahiptir.

Buradan şunu çıkarabiliriz: Sosyalleşme işlemi sırasındaki düzgün davranışlar cinsiyet rollerini tanıma aşamasını etkiler. Tanıma aşamasında, erkekler ve kızlar kademeli olarak cinsiyetlerine göre nasıl davranmaları gerektiğini öğrenir. Farklı kültürel davranışlar ve iletişim yolları doğal olarak özellik olarak yer alacak ve sonunda farklı ideolojik açığa sahip erkekler ve kadınları oluşturacaktır. Aynı zamanda, erkek ve kızların açıklamaları farklı bir hâle gelecek ve aynı zihniyet ile davranış farklı dil efektine yol açacaktır. Bunların yanı sıra, erkekler ve kadınların, çocukluk dönemlerinde sosyal

etkileşimi kabul edip, uygulamaları iletişim metotlarında açık bir etki oluşturacaktır. Hatta büyüdüklerinde bile, bu metotları reddetmeleri oldukça güç olacaktır.

3. Dil Cinsiyet Farklılıkları Çalışmalarının Önemi ve Anlamı

İnsanlar arasında bir iletişim yolu olan dil, iletişim sırasında her çeşit sosyal ilişkileri yansıtır. Sosyal dilbilim çalışmaları açısından ise, birçok akademisyenin araştırma içeriği ise sadece belirli bir dil sistemindeki ya da psikolojik çalışma olarak cinsiyet dilbilgisi üzerine değildir. Sosyal dilbilim fenomenlerinde cinsiyet farklılıkları vardır ki bunun ana sebebi sosyal yapı tipleri, kültürel arka planlar ve sosyal cinsiyet fenomeni gibi pragmatik zihniyetlerdir. Cinsiyet dil farklılığı objektiftir ve aynı ulusal dili hatta bölgesel diyalekti kullanan toplumda bile cinsel, fizyolojik ve sosyal faktörler sebebiyle farklı diller görmek mümkündür. Bunlar genellikle dilde yapısal bir değişiklik olarak telaffuz, kelime bilgisi, dil bilgisi ve iletişim şekli olarak vardır.

3.1. Telaffuz Tercihinde Cinsiyet Farklılığı

Normalde, erkekler spor gibi rekabetçi konularda oldukça ikna edici konuşur. Kadınların konuştuğu konular ise genellikle aile hayatı, bireyler ve duygulardır. Yani kişinin içini gösteren diyaloglar genellikle kadınlar tarafından konuşulurken, erkekler bunun tam tersine duygularını saklamaya eğilimlidir.

Klein, bir kere sıradan bir çalışan ailenin araştırmasını yapmıştır. Araştırmaya göre, erkekler daha çok iş koşulları, spor haberleri ve bunun gibi konulardan konuşurken kadınlar, genellikle aile ve aile üyeleri hakkında konuşmuştur. Bu sonucun ana sebebi ise erkeklerin ve kadınların zihniyetinden kaynaklanmıştır: Kadınlar uyumlu olmayı ve kişilerarası ilişkileri tercih ederken, erkekler kendilerinin liderlik rollerini gösterip, itibarlarını öne sürer.

3.1.1. Telaffuz ve Tonlama Farkı

Telaffuz için, İngilizceyi bir örnek olarak ele alabiliriz çünkü bu dilde bir sürü başarıya ulaşmış araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalardan sonra, birçok dilbilimci kadınların telaffuzlarının İngiliz telaffuz standartlarına daha yakın olduğunu bulmuştur.¹

/t/ ve /r/ seslerini kadınlar daha basit telaffuz etmişlerdir. Böylelikle, kadınların telaffuzlarının daha doğru ve net olduğunu görürüz. Genellikle, üst sınıf ve eğitilmiş olan kadınlar daha doğru ve iyi telaffuz kullanmışlardır. Trevor'a göre, düşük sınıfsal pozisyon

¹ Söz konusu araştırma muhtemelen Amerikan ya da Kanada vatandaşı, anadili Kuzey Amerika İngilizcesi aksanıyla konuşan kadınlar üzerinde yapılmıştır. — ç.n.

ve yüksek beklentiler sebebiyle, kadınlar saf telaffuz yapmak için konuşmalarına daha fazla dikkat etmek zorundadır ancak erkekler, kadınlara kıyasla, daha disiplinsiz ve serbest telaffuzlarda bulunarak prestijlerini öne çıkarır. Bu açıdan bakıldığında, belki de erkekler yüksek seviyede olduklarını gösterme gereği duymuyor.²

Tonlama için ise, Çin Bilim Akademisi kadın ve erkeklerin tonlama değerlerini ölçmek için bir deney yapmış bulundu. Bu deney için, sekiz erkek ve sekiz kadın katılımcı seçtiler ve bu kişilere on tane Mandarin dilinde bulunan sesli harfleri okuttular. Kadınların tonlama değerlerinin, erkeklerinkinden gözle görülür biçimde daha yüksek olduğunu buldular. Genellikle, tonlama değişimleri zengin deyimler, söylemler anlamına gelir yani kadınlar bir cümle içinde birden fazla tonlama yapar. Tam tersine, erkekler yükselip alçalan tonlar yerine düşük tonlar kullanmayı tercih eder.

Gerçek hayatta da benzer birçok örnek bulabiliriz. İlk olarak, kadınlar erkeklere kıyasla daha düzenli tonlamalar kullanır. Örneğin; E: Yemek ne zaman hazır olur? K: Aah... 12 civarında falan? Kadın burada eğer bir sorun çıkmaz ise yemeğin 12'de hazır olması gerektiğini söylüyor. Ancak yine kadın bu cümledeki cevabı, altta yatan anlamı bilen tek kişi oluyor ancak yine de yükselen bir ton kullanıyor. Bu, kadının kapalı anlamlı, mütevazı bir karakter olduğunu ve yumuşak içe kapalı bir sinirin yansıması anlamına gelir. Bir diğer özellik ise, kadınlar ters sıra vurgu kullanmaya daha eğilimlidir. Örneğin, “How would you do it?” [Nasıl yapardın?] cümlesinde erkekler “do” [yapmak, fiil] kelimesine vurgu yaparken, kadınlar ters sıra vurguyu kullanıp bu önemli fiili [do] en düşük tonda söyleyerek cümle dışında bırakır. Kadınların kesin olmayan ve kararsız tavırlarında ise kapalı anlamlı metotları kullanmaları yaygındır. Ayrıca, erkeklere kıyasla, seviyece aşağı olan sosyal pozisyonları ve daha az muhabbet etmeleri, konuşma metotlarını belirleyici bir etmendir.

3.1.2. Kelime Bilgisi Farkı

Bazı ekstrem ve yorum içerikli sıfatlar genellikle kadınlar tarafından daha sıklıkla kullanılır. Örneğin: muhteşem, şanslı, en mutlu, mükemmel vb. Ayrıca pozitif seviye eklemek için ise zarf³ bile kullanabilirler. Örneğin; gerçekten, küçük bir şekilde ve oldukça.

Bu ise kadınların üstü örtülü söyleyişleri ve temkinli kelimeleri kullanmaya daha da eğilimli olduğunu gösterir. Örneğin Çincedeki “ai”, “a”, “taoyan”; İngilizcedeki “My dear” [canım, cicim], “Oh god” [Tanrım! Aman!] gibi kelimeler erkekler tarafından (kadınlara kıyasla) çok yaygın olarak kullanılmaz. Kadınlar çoğu zaman argo ya da kötü kelimeleri kullanmaktan kaçınır ki buna bir şeye dayanılamayacak kadar sinirli olunan zamanlar da dahildir. Ancak bu tarz kelimeler erkekler tarafından rahatlıkla kullanılabilir. Örneğin

² [Özellikle ataerkil] toplumlarda erkeğin kadından üstün kabul edildiğini ve bundan dolayı kıyaslamaya girmeye ihtiyaç duymadıkları ima edilmektedir. — ç.n.

³ İngilizce adverbs (zarflar), Türkçede olduğu gibi sıfatları da niteleyebilir. Burada sıfatları niteleyen zarflardan bahsediliyor. — ç.n.

Çincedeki “tamade”, “guodongxi”; İngilizceki “shit” [siktir!], “darn” [lanet olsun!] gibi. Ayrıca, erkekler ve kadınlar arasında karşılama farklılıkları da vardır. Erkekler, selamlamalara duygusal renkler katmazken kadınlar daha kişisel eğilimler gösterir. En yaygın örneği, kadınlar bazı isimlere –ie⁴ eklerler, örneğin bookie [kitapçık], luckier [daha şanslı] vb.

3.1.3. Sözdizimsel Farklılıklar

Ünlü dilbilimci Lakoff birkaç araştırma yapıp, kadınların “değil mi?”⁵ sorusunu daha yaygın olduğunu kanıtlamıştır ki bu göz ardı edilemez bir özelliktir. Örneğin: “Ne kadar da iyi bir kız, değil mi?” gibi. Bu söylemler (“değil mi?” sorusu) erkeklerin günlük söylemlerinde yaygın değildir. Eğer olur da erkekler bu tarz bir söylem kullanacak olursa bile, direkt bir şekilde söylemeyi tercih eder: “Kız iyi birisi” gibi. “Değil mi?” sorusu konuşanı genellikle daha üstü kapalı, karşıdan onaylama bekleyen ve kibar gibi gösterir. Ayrıca konuşanı hata yapmaktan geri çeker ve konuşulan kişiye karşı, karışıklık ya da tartışma çıkmaması açısından, uygun bir yaklaşım olarak algılanır. “Değil mi?” yapısı genellikle konuşmacının emin olmadığı görüşlerini ve isteklerini, başkalarından onaylamasını beklerken kullanılır. Böylelikle, kadınlar genel soru ve özel soru olarak kesin olmayan görüşlerini belirtirken başkalarının görüşlerini de almış olurlar ve genellikle bu yolu tercih eder. Fakat, erkekler daha dobra bir şekilde konuşarak, karşısındakine fikri hakkında pek görüş hakkı vermez.

Bundan dolayı erkeklerin söylevleri, kadınlara kıyasla daha kesin ve keskindir. Ayrıca, dil bilgisi ve telaffuz özellik farklılıkları hakkında benzerlikler de vardır. Kadınlar daha standart ve doğru söz dizimi kullanmaya eğilimlidir. Buna şöyle bir örnek verilebilir: E: “Çok hızlı yürüyo” ya da “bunu biliyom”; K: “Çok hızlı yürüyordu” ya da “bunu biliyordum” gibi.⁶ Bunun gibi daha birçok örnek bulunabilir. Çünkü kadınlar konuşma ve telaffuz sırasında iyi bir eğitim aldıklarını ve statülerini göstermek zorunda bırakılmıştır.

3.2. Dil Cinsiyet Farklılığı Çalışmalarının Gelişim Trendi

Cinsiyet dili çalışmaları birkaç alana ayrılır. Dağılım, odaklanma, sistematik ve detaylı aşamalar olarak da ayrılabilir. Bazı araştırmacılar bunun içten araştırmayla başlayıp dışa doğru genişleyen bir süreç olduğunu düşünür. Bu aşamalar yaygın dilbilimde ve dilbilim çalışma sahasında yeni kelime yaratmada oldukça etkilidir.

⁴ Türkçedeki “-cik” yapısına benzerdir. — ç.n.

⁵ İngilizcede Tag Question olarak geçer. Araştırmalar İngilizce dilinde yapılmıştır, Türkçe dili ile bağlantılı değildir bu sebeple yazılanlar Türkçe ile uyumlu olmayabilir. — ç.n.

⁶ Örnekler İngilizcede dil bilgisi kurallarından tense (zaman) uyumuna göre çekimlendiği için Türkçeye en uygun şekilde, ağız farklılığı olarak çevirme ihtiyacı duyulmuştur. — ç.n

Erkekler ve kadınlar cinsiyet farklılıkları oldukça dikkat çekmiştir. Çeşitli disiplinlerden araştırmacılar bu konuyla alakalı farklı derecede araştırma yapmıştır. Ancak aynı zamanda, benzerlikler göz ardı edilmiştir. Cinsiyet farklılığı ve dil oldukça fazla dikkat çektiğinden, birçok araştırmacı yeni bir alanın olması gerektiğini savunmuştur: Cinsiyet dilbilimi. Fakat bu konu hakkında hâlâ anlaşmazlıklar var ki bunlardan bazıları cinsiyet dili alanının sosyal dilbilim altında incelenmesi gerektiği, özel bir alan olarak var olmaması gerektiğini çünkü dilbilim alanında karmaşıklık yaratacağıdır. Anlaşmazlıklar olmasına rağmen, araştırmacılar tutarlı görüşlere de sahiptir:

- i. Cinsiyet dilbilimi alanındaki araştırma metotları ve kalıplarını zenginleştirmek. Araştırmayı ve çelişen bakış açılarından oluşan sonuç göstermeyi birleştirip, çok seviyeli ve çok boyutlu analiz etmek.
- ii. Her çeşit farklı fenomenlerin detaylıca araştırıldığı ve sınıflandırma ile araştırma yapıldığı tutarlı bir teori çerçevesi kurmak. Tüm araştırmayı genel bir bakış açısıyla planlamak.
- iii. Yeterli seviyede sosyal etkileri düşünerek bağlantılı dil kurallarını yeniden şekillendirmek. Her dilin kendine öz kurulu düzenleri vardır ve bizler olumsuz dil-cinsiyet ayrımcılığını azaltmaya kendimizi adanmalıyız.
- iv. Dil-cinsiyet ayrımının ve aşırı aceleci farklılıklardan kaçınarak rasyonel olarak tahminen belirlenmiş çevre ve seviyeyi hesaplamak. Cinsiyet ayrımı var olan bir şeydir ancak tümüyle kabullenilecek bir şey de değildir. Fazla ırki bir yapı tam tersi etki yaratır; genel olarak baktığımızda, cinsiyet ayrımcılığının da bölgesel ve zamansal özellikleri vardır. Konuşmadaki cinsiyet farklılığı kıyaslanabilir ve farklı çokluklar, zaman ve bölgeler ise bunun üzerindeki etkili faktörlerdendir.

3.3. Dil Cinsiyet Farklılığının Araştırmadaki Anlamı

Dil cinsiyet farklılığı çalışmaları sosyal dilbilimin bir odağı olarak çalışılmaktadır. Dil, insan düşüncesinin ve kendini tanımlamanın ana yöntemidir. Bu sebepten dolayı, dilbilimin diğer alanlar ile yakın bir ilişkisi vardır. Cinsiyet dili fenomeni ise sadece dilbilimsel bir mesele değildir; bu fenomen ayrıca psikoloji, felsefe, sosyal bilimler, eğitim ve medya gibi diğer alanları da kapsar. Sosyal dilbilimsel açıdan, dil cinsiyet farklılığı çalışmalarının en azından üç adet katkısı bulunmaktadır: Birincisi, bu alan cinsiyet temelli dilbilimsel analize dayanan bir araştırmanın numunesidir. İkincisi, teorinin çağırıştığı anlamı zenginleştirir ve cinsiyete dayalı-sınıfa dayalı farklılıklar arasındaki korelasyon ilişkisini başarılı bir şekilde gösterir. Üçüncü olarak ise, nicel metodu kullanarak karmaşık dilbilim fenomeninde kökeni bulmak ve dilbilim çalışmalarının güvenilirliğine ve bilimselliğine katkı sağlar. Yani, dil cinsiyet farklılığı çalışmalarının önemi çok büyüktür.

İlk olarak, dil cinsiyet farklılığı çalışmalarının alanı, dilin çağrıştığı anlamı inceleyen dilbilim alanına doğru genişler. İnsanlar artık geleneksel dil çalışmalarının sosyal gelişmesiyle uyumlu olmadığı fark etmiştir. Cinsiyet farklılığı çalışmalarına dayanan farklı cinsel sohbet stilleri, dilbilim araştırmalarına yeni güç ve canlılık katar. Bundan dolayıdır ki, araştırma metodu birçok farklı alanın içerilmesine yol açar.

İkinci olarak ise dil cinsiyet farklılığı çalışmaları, dil araştırmaları gelişimi ile eş olarak ilerler ve yeni yüzyıl Çincesinin retorik gelişmesinde tarafsız bir gerekliliktir. 1990'lardan beri retorik sadece dinamik gelişmeye önem vermemiştir aynı zamanda kombine edilmiş statik çalışmalara da yer vermiş ve günlük ile kabul retoriklerinde patlamalar yaratmıştır. Çeşitli amaçlara göre ise, cinsel faktörler direkt olarak retorik metotlarını ve kalıplarını etkiler. Buna dayanarak dil ve cinsiyet çalışmaları daha da ilerleyebilir.

Üçüncü olarak ise, Batı'nın retorığının gelişmesi aydınlatılmıştır ve Çin retorığının gelişmesinde rehber durumuna gelmiştir. Bu süreçte, feminist retorik yorumları, doğru konuşmanın ve patriarkal kültürün arasındaki yakın ilişkiyi anlamamızı daha iyi sağlamıştır. Fransız feministler dilin, sosyal gücün işlerliğini yansıtabildiğine ve bunun iletişim sırasında daha görünür olduğuna inanmıştır. Doğru konuşmayı geliştirmek için en önemli şey patriarkal düzeni değiştirmektir. Bu cinsiyet dilbilimi çalışmaları için yeni bir başlangıç ve zorlu bir görevdir.

Sonuç

Yukarıda da bahsedildiği gibi, dil objektif dünyanın bir ürünüdür ve insanların iç dünyasında etkilidir. Dilden birçok sosyal faktörler çıkartılabilir ve bu sosyal faktörler, aynı zamanda, dilin içeriğini belirler ve kısıtlar. İkisi de birbiri üzerinde etki yaratır. Dildeki cinsiyet farklılığı fenomeni, kültürel psikoloji ve dil kullanıcılarının sosyal değer oryantasyonunun sadece toplumsal ve çevresel stresten değil, aynı zamanda ailesel kültür ve deneyiminden de etkilendiğini yansıtır. Dildeki cinsiyet farklılıkları çeşitlidir. Bu farklılıklar yaş, eğitim seviyesi, meslek, statü ve sosyal gelişime oranla oluşan değişimden etkilenir. Yani, bu çalışmaların ciddi derecede teorik ve pratik önemi vardır. Ayrıca, bu çalışmalar sadece dilbilimsel sistematik kuralların anlaşılmasını değil aynı zamanda katı dilbilim çalışmalarına da fayda sağlıyor.

Eğitim seviyesinin artmasıyla ve sosyal iletişim aktivelilerinin çoğalması ile, cinsiyete dayalı dil farklılıkları azalacak ve erkek-kadın arasındaki dil benzerlikleri artacaktır. Bu da erkekler ve kadınlar arasındaki dil kullanımının benzerliklerini ve farklılıklarını anlamaya yardımcı olacaktır. Ayrıca, iletişim ve anlamaya katkı sağlarken insanların bunları sosyal hayatlarında aktif olarak kullanmalarına yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, sosyal kültür çalışmalarına da destek sağlayacak ve dilin trendlerinin gelişimini tahmin etmeye yardımcı

olacaktır. Bunların yanı sıra, sosyal ruh uygarlığının gelişimine de pozitif bir katkı sağlayacaktır.

Ünlü filozof ve düşünce insanı Marx, toplumun medeniyet seviyesinin kadınların özgürlüğüyle yakından bağlantılı olduğunu söylemiştir. Çağdaş toplumlarda, cinsiyet meselelerindeki önem direkt olarak toplumsal medeniyet ve ilerlemeyle bağlantılıdır. Bağımsız, yeni ve kenar bir alan olan kadın çalışmaları (*femaleology*) hümanistik bir bakış açısıyla kurulmuştur ve bu alan, insan kültürünü kadın kültürü yazarak incelemeye çalışır. Bu alan, ayrıca, dilbilimdeki cinsiyet ve dil arasındaki ilişki hakkında geniş çalışma kaynakları sağlar. Dil ve cinsiyet ilişkisi toplumsal gelişme ve zamanın hızına (gelişmişliğine) ile yakından ilişkilidir.

Referanslar

Eckert, Penelope ve McConnell-Ginet, Sally. (2003). *Language and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lakoff, Robin. (1975). *Language and Women's Place*. New York: Harper and Row.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllülük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten aboneliği olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org'da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.